

Τιθασεύεται ο πληθωρισμός;

Μιράντα Ξαφά

Shutterstock

Οι τιμές της ενέργειας και άλλων πρώτων υλών αυξάνονται διεθνώς, όπως και στη χώρα μας. Η συνεπαγόμενη αύξηση του κόστους μεταφοράς επηρεάζει έμμεσα το κόστος στα τρόφιμα και άλλα αγαθά. Το Νοέμβριο οι οικονομίες των ΗΠΑ και Ευρωζώνης κατέγραψαν πληθωρισμό 6,8% και 4,9% αντίστοιχα, ενώ στην Ελλάδα ο εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε 4,0% σε ετήσια βάση. Αυτά τα ποσοστά είναι τα υψηλότερα της τελευταίας 20ετίας (30ετίας στις ΗΠΑ). Στην Ελλάδα η ομάδα Στέγασης (που περιλαμβάνει το κόστος ηλεκτροδότησης και θέρμανσης) αυξήθηκε 17,7%, και η ομάδα Μεταφορών κατά 9,3%, ενώ όλες οι άλλες ομάδες αυξήθηκαν λιγότερο από 4,0% ή μειώθηκαν.

Η αύξηση του πληθωρισμού παγκοσμίως αντανακλά εν μέρει τη χαμηλή βάση του 2020 με την κατάρρευση της ζήτησης που προκάλεσε η πανδημία, και τη δυναμική ανάκαμψη το 2021 χάρη στην πρόσβαση στα εμβόλια και τη λήξη των lockdowns. Οι καταναλωτές, με αυξημένες αποταμιεύσεις, επέστρεψαν ομαδικά στις αγορές αγαθών, και πολύ λιγότερο στις αγορές υπηρεσιών καθώς οι κλάδοι αναψυχής, εστίασης και φιλοξενίας παρέμειναν σε ύφεση. Η ζήτηση αγαθών αυξήθηκε περισσότερο από την προσφορά, προκαλώντας διαταράξεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες. Οι μεγάλες αυξήσεις στο κόστος ενέργειας ενδεχομένως συνδέονται με την προσπάθεια ταχείας μετάβασης σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας για την προστασία του περιβάλλοντος, που περιόρισε σημαντικά τις επενδύσεις σε ορυκτά καύσιμα.

Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι η δημοσιονομική και η νομισματική πολιτική επηρεάζουν πολύ πιο άμεσα τη ζήτηση από την προσφορά. Οι πολιτικές αυτές δεν μπορούν να λύσουν τα προβλήματα στις παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής, ούτε να επηρεάσουν άμεσα τις τιμές της ενέργειας. Οι κυβερνήσεις όμως θα μπορούσαν να προειδοποιήσουν τους καταναλωτές για το κόστος της μετάβασης σε πράσινη ενέργεια, που όσο και σταδιακά να γίνει θα επιβαρύνει το κόστος στο βαθμό που τα ορυκτά καύσιμα παραμένουν φθηνότερα από τα εναλλακτικά.

Τα προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες συνδέονται με το γεγονός ότι η ανάκαμψη από την πανδημία δεν ήταν ταυτόχρονη παντού. Όταν η ΗΠΑ ανέκαμψαν το καλοκαίρι του 2021, τρίτο κύμα πανδημίας ξεσπούσε στη Νοτιοανατολική Ασία, απ' όπου προέρχονται ημιαγωγοί και άλλα εξαρτήματα στην παραγωγή αυτοκινήτων και ηλεκτρονικών συσκευών. Όταν εδραιωθεί η ανάκαμψη παντού στον κόσμο, η ανισορροπία ζήτησης-

προσφοράς θα εκλείψει και οι πληθωριστικές πιέσεις θα σταματήσουν. Αυτό το επιχείρημα όμως παραβλέπει την πιθανότητα δεύτερου κύματος αυξήσεων στην περίπτωση που ο πληθωρισμός περάσει στους μισθούς.

Στα παραπάνω γενεσιουργά αίτια πληθωριστικών πιέσεων πρέπει να προσθέσουμε και την άφθονη ρευστότητα που παρέχουν οι κεντρικές τράπεζες από την αρχή της πανδημίας. Οι ανεπτυγμένες χώρες ενίσχυσαν τις οικονομίες τους στη διάρκεια της πανδημίας με πρωτοφανή δημοσιονομική στήριξη, που χρηματοδοτήθηκε εν μέρει από προγράμματα μαζικών αγορών ομολόγων από τις κεντρικές τράπεζες. Η ΕΚΤ κατ' εξαίρεση αγόρασε τεράστιες ποσότητες ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου παρά το γεγονός ότι η πιστοληπτική διαβάθμιση της Ελλάδας είναι κάτω από την επενδυτική βαθμίδα.

Το ερώτημα είναι πώς πρέπει να αντιδράσουν οι υπεύθυνοι χάραξης οικονομικής πολιτικής στην αύξηση του πληθωρισμού; Πρέπει να μπουν πλαφόν στις τιμές; Πρέπει να αυξηθούν οι μισθοί; Πρέπει οι κυβερνήσεις να αποσύρουν σταδιακά τα μέτρα στήριξης της οικονομίας και να ισοσκελίσουν τον προϋπολογισμό; Πρέπει οι κεντρικές τράπεζες να μειώσουν την παροχή ρευστότητας και να αυξήσουν τα επιτόκια;

Τιμές: Κάθε σκέψη για πλαφόν στις τιμές πρέπει να απορριφθεί χωρίς δεύτερη σκέψη. Στην Ελλάδα σχεδόν το σύνολο της ενέργειας που καταναλώνεται είναι εισαγόμενη, και οι εξαγωγείς δεν έχουν κανένα κίνητρο να πουλήσουν κάτω από τις διεθνείς τιμές. Πλαφόν στις τιμές άλλων αγαθών, όπως π.χ. στα τρόφιμα, απλώς θα δημιουργήσουν ελλείψεις στην αγορά. Επιδοτήσεις από τον προϋπολογισμό στο κόστος ενέργειας για τα νοικοκυριά πρέπει να είναι στοχευμένες στο 10% των

πτωχότερων νοικοκυριών, και όχι σε πολλούς περισσότερους όπως επιθυμεί η κυβέρνηση. Η ίδια στοχευμένη πολιτική πρέπει να ισχύει για επιδόματα στους χαμηλοσυνταξιούχους με εισοδηματικά κριτήρια, ώστε να απευθύνονται μόνο σε όσους δεν έχουν άλλα εισοδήματα, όπως ορθώς ανακοίνωσε η κυβέρνηση.

Μισθοί: Όσον αφορά τους μισθούς, παίζει ρόλο κατά πόσον η αύξηση στον πληθωρισμό είναι προσωρινή ή μόνιμη. Όλα δείχνουν ότι είναι προσωρινή: Η [έκθεση της Τράπεζας Ελλάδος](#) που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα προβλέπει μέσο ρυθμό πληθωρισμού 0.6% το 2021, μικρή αύξηση το 2022 (κυρίως λόγω carryover από το δεύτερο εξάμηνο του 2021), και αποκλιμάκωση το 2023. Παρόμοια τάση προβλέπει η Κομισιόν στις φθινοπωρινές προβλέψεις του Νοεμβρίου, που επισημαίνουν επίσης ότι ο πληθωρισμός στην Ελλάδα θα παραμείνει από τους χαμηλότερους στην ευρωζώνη. Η πτωτική τάση του πληθωρισμού επιβεβαιώνεται και από την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας (M3) από διψήφια νούμερα στα τέλη του 2020 σε 7,7% τον Οκτώβριο 2021. **Προσωρινά προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται με μόνιμα μέτρα,** επομένως μία αύξηση στον κατώτατο μισθό, που θα συμπαρασύρει μία σειρά από επιδόματα, υπερωρίες, κ.ά., θα είναι προς τη λάθος κατεύθυνση. Η κυβέρνηση θα πρέπει επομένως να αναθεωρήσει την υπόσχεση για δεύτερη αύξηση μισθών το 2022, πέρα από την αύξηση 2% που θα ισχύσει από 1/1/2022 η οποία αποφασίστηκε βάσει δεικτών ανταγωνιστικότητας πριν λίγους μήνες.

Δημοσιονομική πολιτική: Η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), που επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από τις δημοσιονομικές απαιτήσεις, διατηρείται σε

ισχύ το 2022. Αν στο «εκλογικό» 2023, που θα επανέλθουν οι δημοσιονομικοί κανόνες, η Ελλάδα έχει έλλειμμα μεγαλύτερο από 3% του ΑΕΠ, θα μπει σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. Η συνεπαγόμενη αύξηση των αποδόσεων των ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου θα πλήξει τη δημοσιονομική σταθερότητα και τις τράπεζες που επένδυσαν σε αυτά. Ο προϋπολογισμός του 2022 ορθώς προβλέπει σημαντική μείωση του ελλείμματος από 9,6% του ΑΕΠ φέτος σε 4,0% το 2022, ώστε να μειωθεί κάτω του 3% στη συνέχεια. Συμπερασματικά, η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος είναι μονόδρομος αν η Ελλάδα θέλει να έχει βιώσιμο χρέος και να αναβαθμιστεί σε επενδυτική βαθμίδα το 2023. Η οικονομική δραστηριότητα πάντως θα ενισχυθεί από επιχορηγήσεις και χαμηλότοκα δάνεια ύψους 30 δισ. από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης την περίοδο 2022-26.

Νομισματική πολιτική: Οι κεντρικές τράπεζες προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ της στήριξης της ανάκαμψης και της διατήρησης της νομισματικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η πρόσφατη αλλαγή στρατηγικής της ΕΚΤ και της Fed επιτρέπει μία πιο ελαστική αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων, εφόσον τώρα στοχεύουν σε πληθωρισμό 2% κατά μέσο όρο διαχρονικά, και όχι 2% κατ' ανώτατο όριο (average-inflation-targeting framework). Παρά το γεγονός ότι ο πληθωρισμός σήμερα είναι σαφώς πάνω από τις προβλέψεις τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρωζώνη, οι κεντρικές τράπεζες συνεχίζουν να εκτιμούν ότι είναι προσωρινού χαρακτήρα, επομένως δεν βιάζονται να αυξήσουν τα επιτόκια. Πάντως η Fed έχει ήδη αρχίσει να μειώνει τις αγορές ομολόγων και εκτιμάται ότι θα αρχίσει να αυξάνει τα επιτόκια από τον Μάρτιο 2022. Η ΕΚΤ προβλέπεται να ακολουθήσει στα ίχνη της το

2022, οπότε λήγει το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων REPP που συνδέεται με την πανδημία.

Συμπερασματικά, πολύ λίγα μπορούν ή πρέπει να γίνουν για να τιθασευτεί ο πληθωρισμός πέρα από όσα ήδη συμβαίνουν. Αν θέλουμε γρήγορη μετάβαση σε πράσινη ενέργεια θα πρέπει να μειωθεί και η κατανάλωση ενέργειας, όχι μόνο να αυξηθούν οι εναλλακτικές πηγές. Και η κατανάλωση θα μειωθεί μόνο μέσω αύξησης των τιμών. Το μεγαλύτερο λάθος θα ήταν να δημιουργηθεί δεύτερο κύμα αυξήσεων στην περίπτωση που ο πληθωρισμός περάσει στους μισθούς.

*Η Μιράντα Ξαφά είναι μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).